

MIKKELIN SEUDUN
YMPÄRISTÖPALVELUT

**Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen
elintarvikelain
valvontasuunnitelma vuosille 2025–2028**
Päivitys vuodelle 2025

Hirvensalmi-Kangasniemi-Mikkeli-Mäntyharju

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut
Ympäristöterveydenhuolto

SISÄLTÖ

1	Johdanto	1
2	Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät	1
3	Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat	2
4	Valvonnan kohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät sekä painopistealueet	4
	4.1 Valvontakohteet.....	4
	4.2 Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys	5
	4.3 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset ja ympäristöpalvelujen omat painopistealueet.....	6
5	Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika	7
6	Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	10
7	Varautuminen elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin	12
	7.1 Varautuminen ruokamyrkytyssepidemioiden selvittämiseen	12
	7.2 Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin	13
8	Toiminnan jatkuva parantaminen (Plan, Do, Check, Act)	13

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukaisen valvontasuunnitelman vuosille 2025–2028 päivitetty versio vuodelle 2025. Suunnitelmassa on kuvattuna kaikki ympäristöpalvelujen suorittama elintarvikevalvonta. Elintarvikevalvonta toteutetaan voimassa olevien kansallisten sekä EY-säädösten mukaisesti. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Elintarvikelain (297/2021) 39 § mukaan, kunnan on laadittava ja hyväksyttävä säännöllistä valvontaa koskeva valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon Ruokaviraston laatiman valtakunnallisen valvontaohjelman (ElintL 38 §) sisältöä. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvontasuunnitelmassa on otettu huomioon Ruokaviraston Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2025–2028 (VASU). Ohjelmakauden 2025–2028 teemana on Vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla: tietoperusteinen valvonta, osaaminen ja varautuminen. Ruokaviraston Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2025–2028 (VASU) ei ollut kokonaisuudessaan vielä saatavilla tämän suunnitelman kirjaushetkellä.

2 Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät

Kunnan on huolehdittava alueellaan elintarvikevalvonnasta siten kuin elintarvikelaissa (297/2021) säädetään. Kunnan elintarvikevalvontaa hoitaa kunnan määräämä lautakunta, joka on Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella Mikkelin seudun ympäristölautakunta. Ympäristölautakunta on siirtänyt toimivaltaa viranhaltijoille.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen vastaa elintarvikelain mukaisista tehtävistä. Näitä ovat muun muassa elintarvikehuoneistojen ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen ja alkutuotantopaikkojen suunnitelmallinen valvonta. Näiden lisäksi tehtäviin kuuluvat elintarvikealan toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta, erilaiset näyteenotot ja ruokamykytysten selvittäminen.

Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa käsitellään vuosittain keskimäärin 120 elintarvikehuoneistoa tai toimijan vaihdosta tai toiminnan lopettamista koskevaa ilmoitusta. Käsittelyksi katsotaan ilmoituksen vastaanottaminen, todistuksen kirjaaminen ja todistuksen lähettäminen toimijalle sekä ilmoitettujen tietojen siirtäminen viranomaisen valvontatietokantaan.

Käsittelystä lähetetään toimijalle maksutaksan mukainen käsittelymaksu. Elintarvikehuoneistoon pyritään tekemään suunnitelmallinen tarkastus kohteen riskinarviointiin perustuvassa aikataulussa. Uuden elintarvikelain mukaisesti, myös toiminnan lopettamisesta pyydetään toimijalta ilmoitus, joka käsitellään edellä mainitulla tavalla, pl. erillistä lopetusilmoituksen käsittelymaksua ei lähetetä.

Hyväksymismenettelyn piirissä ovat eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset sekä idättämöt. Hakemus käsitellään ennen kuin toiminnan voi aloittaa.

Elintarvikelain mukaan liikkuvan elintarvikehuoneiston, eli esimerkiksi tapahtumaan osallistuvan ruokamyymyjän, on tiedotettava toiminnastaan neljä arkipäivää ennen myyntitapahtumaa. Liikkuviin elintarvikehuoneistoihin liittyviä elintarvikelain mukaisia tiedottamisia käsitellään vuosittain noin 110 kappaletta.

Elintarvikkeisiin liittyviä yhteydenottoja käsitellään vuosittain joitakin kymmeniä. Suurin osa yhteydenotoista koskee ruokamyrkytyspäilyjä. Muita yhteydenottoja aiheuttavat esimerkiksi elintarvikkeen laatuun tai elintarvikehuoneiston hygieniaan liittyvät palautteet.

Elintarvikevalvontaan liittyvää puhelinneuvontaa annetaan viranhaltijoiden henkilökohtaisten puhelinliittymien kautta. Tämän lisäksi on käytössä päivystävän elintarviketerveystarkastajan puhelinpalvelu. Päivystys on maanantaista perjantaihin klo 10–14. Sähköpostineuvontaa annetaan ensisijaisesti yhteisen sähköpostin, elintarvikevalvonta@mikkeli.fi kautta. Käytössä on edelleen ymparistopalvelut@mikkeli.fi sekä terveystarkastajat@mikkeli.fi sekä viranhaltijoiden omat sähköpostit. Toimijoita pyritään tiedottamaan kohdennetusti sähköpostilla ajankohtaisista asioista.

Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ovat valtakunnallisen Oivajärjestelmän mukaisia tarkastuksia. Tarkastustulokset ovat julkisia. Oivajärjestelmässä elintarvikehuoneiston tarkastustulos arvioidaan asteikolla A (oivallinen), B (hyvä), C (korjattavaa), D (huono). C- ja D-arviosta seuraa aina uusintatarkastus, jossa havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan.

3 Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat

Elintarvikevalvontaan arvioidaan käytettävän henkilöresursseja vuonna 2024 noin viisi henkilötyövuotta. Tämä koostuu terveystarkastajien, eläinlääkäreiden sekä terveysvalvonnan johtajan työpanoksesta. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvonnan resurssit lisääntyivät

vuoden 2024 alusta yhdellä henkilötyövuodella.

Kaupungineläinlääkärit vastaavat eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvonnasta. Kaupungineläinlääkäripraktikot vastaavat eläintautiasioista. Valvontaeläinlääkärit vastaavat alkutuotannon tarkastuksista maidontuotantotiloilla sekä eläinsuojeluvalvonnasta. Lisäksi Kangasniemen praktikkoeläinlääkäri vastaa lihantarkastuksesta ja terveystarkastuksen johtaja laitosten valvonnasta Kangasniemen alueella sijaitsevassa pienteurastamossa. Lisäksi toimistosihteeri hoitaa elintarvikevalvontaan liittyviä toimistotehtäviä mm. valvontatyön laskutusta (sisäiset laskut).

Resurssi	Käytössä oleva resurssi/ htv	Valvonta
Terveystarkastajat	4,0	Suunnitelmallinen valvonta rekisteröidyissä ja hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa sekä kaikki muut ennalta suunnitellut elintarvikelain mukaiset tehtävät.
Määräaikainen terveystarkastajan sijainen	0,3	Suunnitelmallinen valvonta rekisteröidyissä elintarvikehuoneistoissa
Terveystarkastuksen johtaja	0,3	Laitosten valvonta, elintarvikevalvonnan johto
Kaupungineläinlääkäripraktikot	0,3	Eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvonta ja eläintautiasia sekä lihantarkastus
Valvontaeläinlääkärit	0,1	Alkutuotannon valvonta (maidontuotantotilat)

Taulukko 1. Henkilöresurssit elintarvikevalvonnassa

Suunnitelmalliseen valvontaan voidaan käyttää korkeintaan puolet koko elintarvikevalvontaan käytettävissä olevasta henkilöresurssista, koska muut elintarvikevalvonnan tehtävät mm. ilmoitusten ja hakemusten käsittely, toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta, asiakasvalitukset ja keskusvirastojen toimeksiannot ja raportoinnit sekä laskutus vievät merkittävän osan elintarvikevalvontaan käytettävissä olevasta ajasta.

Valvontasuunnitelmaan sisältyvän suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on toiminnassa varauduttava mm. uusien elintarvikehuoneistoilmoitusten käsittelyyn, suunnitteluun ja raportointiin, akuuttiin valvontaan ja valitusten käsittelyyn, keskus- ja aluehallinnon projekteihin ja muihin toimeksiantoihin sekä asiantuntijatehtäviin ja ohjaukseen ja neuvontaan.

Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut on varautunut elintarvikevalvonnan koulutustilaisuuksiin talousarvion puitteissa. Ensisijaisesti koulutustilaisuudet tulevat olemaan Itä-Suomen aluehallintoviraston sekä Ruokaviraston järjestämiä koulutuksia.

Eläinlääkärit osallistuvat alkutuotannon valvontaan liittyvään koulutukseen. Ajankohtaisia asioita ja säädösmuutoksia alkutuotannon alalta käsitellään vuosittaisissa Itä-Suomen aluehallintoviraston järjestämässä virkaeläinlääkäreiden työkokouksissa.

Elintarvikehuoneistojen valvontatarve on määritetty kohdekohtaisesti Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/6 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti.

Elintarvikevalvonnan kohteiden luokittelu on muuttunut VATI-järjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Aiemmin on esitetty valvonnan kokonaistarve kohteiden lukumäärän avulla. VATI-järjestelmässä valvonnan kokonaistarve esitetään toimintoina. Valvontakohteilla voi olla erilaisia toimintoja, joita valvotaan eri tiheydellä. Vaikka tiheys olisi eri, voidaan samalla tarkastuksella tarkastaa useita toimintoja esim. myyntiä ja varastointia. Elintarvikelain mukainen valvontasuunnitelma tehdään vuodelle 2025 VATI-ohjelman avulla (Sense QV003- raportti). Valvonnan tarvetta vuodelle 2025 on priorisoitu paikallisesti. Valvonnan tarve tulee tasoittumaan tulevien vuosien aikana saadun lisähenkilötyövuoden ansiosta.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella on noin 699 elintarvikevalvonnan rekisteröityä- tai hyväksyttyä toimintaa. Vati-ohjelman kautta tarkastustavoite vuodelle 2025 on noin 480 toiminnan tarkastusta. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvonnan oman riskinarvioinnin kautta tarkastustavoite vuodelle 2025 on noin 330 toiminnan tarkastusta. Valvontatarpeen määrää voivat lisätä epäkohtien korjaamiseksi tehtävät uusintatarkastukset ja muut suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset.

Edellä mainittujen lisäksi elintarvikevalvonnan valvontakohteita ovat alkutuotantopaikat, jotka ovat eläinlääkäreiden valvonnassa.

4 Valvonnan kohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät sekä painopistealueet

4.1 Valvontakohteet

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueena on Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkeli ja Mäntyharju.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on vuonna 2025 elintarvikevalvonnan valvontakohteiden toimintoja yhteensä noin 700 kappaletta (v.2024 630 kpl), jotka on jaoteltu rekisteröityihin elintarviketoimintoihin

(688 kpl) sekä hyväksyntää vaativiin toimintoihin (11 kpl).

Alkutuotannon kartoitustyön (2022–2023) mukaisesti tiloilla on maidontuotantoa noin 128 tilalla, lihantuotantoa 117 tilalla, puutarhaviljelyä avomaalla 83 tilalla ja kasvihuoneissa 7 tilalla, hunajantuotantoa 33 tilalla, munantuotantoa 20 tilalla ja peltoviljelyä 36 tilalla. Alkutuotannon toimintoja ei ole tarkastettu vuodelle 2025 ajantasaiseksi.

Valvontakohteiden määrät toiminnoittain on esitetty taulukossa 2.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontatietojärjestelmän VATIn käyttöön alkuvuodesta 2019. Valvontakohteet sekä kaikki niihin kohdistuvat toimenpiteet kirjataan VATI-järjestelmään.

Kaikki valvontakohteita koskevat asiakirjat, mm. hyväksymispäätökset, toiminnan aloitusilmoitukset ja todistukset sekä tarkastuspöytäkirjat, arkistoidaan tällä hetkellä sähköisesti Mikkelin kaupungin asianhallintaohjelmaan Case M:n voimassa oleva arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti. Tarkastuskertomukset ja Ilpan kautta tulevat ilmoitukset tallentuvat lisäksi Vati-järjestelmään.

Uudet yritykset tulevat elintarvikevalvonnan tietoon pääosin yrittäjien ottaessa yhteyttä. Tietoja saadaan myös rakennusvalvontaviranomaisilta, poliisilta ja alkoholilupaviranomaisilta. Uusien yritysten ilmestymistä tarkaillaan myös aktiivisesti lehti-ilmoituksia seuraamalla.

4.2 Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys

Kohteiden riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen on tehty Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/6 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti. Riskiluokitus tarkastetaan toimijan kanssa valvontakäynneillä ja päivitetään tarpeen vaatiessa.

Kohteet on jaettu ohjeen mukaisesti riskiluokkiin. Riskiluokista 0 on kaikkein vähäriskisin ja 10 korkeariskisin. Riskiluokkaan vaikuttaa kohteen koko, eli esimerkiksi valmistettu elintarvikkeen määrä/ kg. Määrän lisäksi riskiluokkaan vaikuttaa harjoitettava toiminta, jossa helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittely lisää riskiä. Riskiluokka määrittelee toiminnan tarkastustiheyden, joka voi vaihdella 0-12 tarkastusta vuodessa. Kohdekohtaiseen riskiluokitukseen perustuva tarkastussuunnitelma on taulukossa 2.

0-riskiluokkaan kuuluvissa vähäriskisissä kohteissa (mm. pubit ja

kuntosalit) tehdään ensimmäinen tarkastus ohjeen mukaisesti. Tämän jälkeen niitä tarkastetaan vain asiakasvalitustilanteessa. Jos epäkohtia ilmenee jatkuvasti, kohde siirretään säännöllisen valvonnan piiriin.

Hyväntekeväisyysjärjestöjen ruoka-aputoimintaan tehdään suunnitelmallinen aloitustarkastus, jos niissä käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita.

4.3 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset ja ympäristöpalvelujen omat painopistealueet

Valtakunnalliset painopisteet

Elintarvikeketjun viranomaisten tulee ottaa omia valvontasuunnitelmiaan laatiessaan huomioon valvonnan yleiset periaatteet ja tavoitteet sekä erityisesti asetetut kehittämiskohteet ja painopisteet.

Suunnitelmakauden elintarvikeketjun valtakunnallisia kehittämisteemoja ovat valmius, varautuminen ja huoltovarmuus, vastuullisuus ja kestävyys sekä teknologia ja tieto.

Valtakunnallisina painopisteinä vuodelle 2025 ovat:

- Ruokaviraston kokoamaan valvojan työkalupakkiin ja käsikirjaan liittyvät Ruokaviraston järjestämät koulutukset,
- Lämpötilahallinta elintarvikehuoneistoissa 2023–2024, Ruokavirasto analysoi valvontatiedot, tekee yhteenvedon ja päättää mahdollisista jatkotoimenpiteistä.
- Ruokaviraston koordinoima histamiinivalvontaprojekti, jossa kunnat ottavat näytteet ja tutkituttavat ne.

Ympäristöpalvelujen oman toiminnan painopisteet

Riskiperusteisen valvontasuunnitelman toteutuminen pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvin käytössä olevilla resursseilla. Yleisenä tavoitteena on ollut, että vuosittain laadittu suunnitelma, toteutuu 70 % tavoitteesta. Elintarvikelain mukainen suunnitelmallinen valvontatyö ei ole toteutunut valvontasuunnitelman mukaisesti viime vuosina. Aiempien vuosien heikkojen toteutumien korjaamista jatketaan vuonna 2025.

Ruokaviraston ohjeessa valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta 6000/04.02.00.01/2020/1 on henkilötyövuotta kohden tavoitteeksi asetettu kaikkien eri perustein tehtyjen tarkastusten keskimääräiseksi tavoitteeksi 110 tarkastusta.

Kuluvana vuonna 2024 on edelleen jatkettu selvitystyötä kaikkien elintarvikelain mukaisten kohteiden toiminnasta. Vuoden 2025 valvonnan perusmaksun laskutus tehdään heti alkuvuodesta ja sen oletetaan sujuvan jo jouhevasti.

Havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan Oiva-tarkastuksilla. Jos tarkastuksella on annettu korjattavaa arvosana (C), tehdään uusintatarkastus sovittun määräajan puitteissa. Jos uusintatarkastuksella epäkohtia ei ole korjattu, ryhdytään pääsääntöisesti pakkokeinoihin ja annetaan arvosana huono (D). Arviointien yhtenäistämistä jatketaan elintarviketiimin sisällä esim. käymällä ohjeita tai tilanteita yhdessä läpi.

Rekisteröityjä ja hyväksytyjä elintarviketoimijoita informoidaan **Ruokaviraston näytteenotto-ohjeistuksesta**. Omavalvontanäytteenoton ohjausta ja toteutumisen seuranta tehdään edelleen eri toimintatyypeissä asteittain.

Pyritään kehittämään yhteistyötä eri viranomaisten välillä toimialueen kunnissa. Yhteistyön tiivistäminen nopeuttaa ja selkeyttää esim. elintarvikelain mukaisten lausuntojen antamista rakennusvalvonnalle Lupapisteen kautta.

5 Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika

Valvonta-asetuksessa (EY) 625/2017 määritellään tarkastuksen raamit yleisellä tasolla. Valvonta-asetuksen mukaan elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Toiminnan aloitukseen liittyvät tarkastukset pyritään sopimaan toimijan kanssa etukäteen. Jos tarkastuskäynnistä on pitkä aika, on tarkastukset myös tällöin pyritty sopimaan etukäteen.

Tarkastuskäynnin laajuus riippuu kohdetyypistä sekä siitä, onko kyseessä aloitustarkastus vai muu suunnitelmallinen tarkastus. Aloitustarkastuksella kohteen tilojen soveltuvuuteen toimintaan sekä omavalvonnan sisältöön perehdytään tarkemmin. Näytteenottokäyntiä kohteessa ei katsota tarkastukseksi.

Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/6 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti tarkastusaikaan sisältyy tarkastuksen etukäteissuunnittelu, paikan päällä tapahtuva suunnitelman mukainen tarkastus sekä tarkastusraportin kirjoittaminen. Näiden lisäksi tarkastusaikaan voi sisältyä yleistä neuvontaa ja ohjausta sekä muuttuneisiin ohjeisiin tai säädöksiin liittyvää tiedottamista ja neuvontaa.

Tarkastusaikaan ei sisälly esim. tarkastusmatkoihin käytettyä aikaa tai tarkastajan perehtymistä lainsäädäntöön.

Tarkastuksia tehdään normaalitilanteessa pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastus tehdään yleensä silloin kun kohteessa on toimintaa, jotta voidaan arvioida myös toiminnan hygieniää. Mutta myös tarkastus toiminta-ajan ulkopuolella on mahdollinen. Tarkastuksia voidaan tehdä myös etänä Teamsilla/ puhelimella/ sähköpostilla mm. asiakirjatarkastuksena.

Kun tarkastetaan esimerkiksi tuotteiden tarkkoja asiakirjoja, tehdään tarkastus ennalta ilmoittaen, jotta toimija voi valmistautua tarkastukseen. Tämä mahdollistaa paremmin toimijoiden ohjauksen ja neuvonnan tarkastuksella.

Tarkastuksista laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus Vati-järjestelmään. Suunnitelmalliset tarkastukset ovat Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia. Toimijalle lähtevän tarkemman tarkastuskertomuksen lisäksi järjestelmässä muodostuu esillä pidettävä Oiva-raportti. Oiva-raportit ovat julkisesti nähtävillä www.oivahymy.fi sivustolla.

Tarkastuksen tekeminen on tarkemmin määritelty ympäristöpalvelujen laatukäsikirjan toimintaohjeessa Elintarvikehuoneiston tarkastaminen. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston laatimaa Oiva- arviointiohjeistusta hyväksytyille ja ilmoitetuille elintarvikehuoneistoille. Tarkastukset tehdään voimassa olevan Oiva-ohjeistuksen mukaisesti.

Rekisteröitävien elintarviketoimintojen valvontalomakkeella tarkastettavat asiat on jaettu 18 asiakokonaisuuteen, jotka sisältävät yhteensä 66 tarkastettavaa asiaa.

Hyväksytyjen elintarviketoimintojen valvontalomakkeella tarkastettavat asiat on jaettu 18 asiakokonaisuuteen ja noin 99 tarkastettavaan asiaan.

Osa tarkastettavista asioista koskee vain yhtä tai muutamaa toimintaa ja tarkastetaan ainoastaan, mikäli toimija harjoittaa kyseistä toimintaa. Tarkastettavat asiat valitaan riskiperusteisesti yrityksen toiminnan mukaan. Kaikki kohdetta koskevat Oiva-rivit tulee tarkastaa kolmen vuoden kuluessa.

Suunnitelmalliset tarkastukset ovat maksullisia. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukainen maksutaksa sisältyy ympäristöterveydenhuollon taksaan. Lisäksi uuden elintarvikelain (§ 72) mukaan peritään suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevilta valvontakohteilta valvonnan perusmaksu 1.1.2022 alkaen. Valvontamaksun ulkopuolelle jäävät mm. yleishyödylliset yhteisöt ja kyläkaupat. Vuosittainen valvonnan

perusmaksu on kaikilta toimijoilta 150 euroa.

Taulukko 2. Elintarvikevalvonnan vuosisuunnitelma vuodelle 2025/ Toimintojen määrät 3.12.2024	Elintarviketoimintojen määrä vuonna 2025/ kpl (Sense QV003-raportti)	Toimintojen tarkastustavoite yhteensä vuonna 2025/ kpl (Elintarvikevalvonnan riskinarvioinnin mukaisesti)
Hyväksytyt elintarvikehuoneistot		
Eläimistä saatavat elintarvikkeet (liha-, kala-, maito- ja muna-ala)	11	34
Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot		
Vilja- ja kasvisala sekä muu valmistus (mm. leipomotoiminta ja marja- ja hedelmätuotteiden valmistus)	37	30
Elintarvikkeiden myyntitoiminta (vähittäismyynti ja tukkumyynti) ja tuonti- ja vientitoiminta	188	49
Elintarvikkeiden tarjoilu (mm. ravintola-, kahvila- ja pika-ruokatoiminta sekä kaikki suurtaloustoiminta)	433	211
Elintarvikkeiden kuljetukset, varastointi ja pakastaminen	17	10
Muu elintarvikealan toiminta	13	5
Alkutuotanto	107	5
Yhteensä	806	344

Taulukko 2. Suunnitelmallisen valvonnan tarve vuonna 2025

Lisäksi tehdään suunnitelmaan sisältymättömiä tarkastuksia, joita ei voi ennakoita. Näitä ovat muun muassa kuluttajavalitusten tai ruokamyrkytysepäilyn takia tehdyt tarkastuskäynnit sekä keskusviraston tai aluehallintoviraston teettämät valvontapyyntö.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen vuoden 2025 elintarvikevalvontasuunnitelmaa tehtäessä on käytetty Ruokaviraston riskiohjeen mukaisia tarkastustiheyksiä paikallinen riskinarviointi huomioiden. Riskinarviointia on käytetty tasaamaan edellisten vuosien alhaisten toteutumien aiheuttamaa normaalia korkeampaa tarkastustarvetta. Tarkastustarve tulee tasaantumaan seuraavien vuosien kuluessa, vuoden 2024 alusta saadun lisäresurssin avulla. Kohdekohtaiset riskinarvioinnit ja tarkastustiheydet sekä priorisoinnit voidaan tarvittaessa tulostaa tietokoneelta.

Lisäksi ohjeen mukaisesti, huomioidaan kohteen aikaisempi valvontahistoria. Esimerkiksi jos kohde tarkastetaan kahdesti tai enemmän vuodessa, on sillä mahdollisuus saada 50 % pudotus valvontakäynteihin, jos kuusi edellistä tulosta on Oivallista.

6 Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikevalvonnan laboratoriotutkimukset tullaan teettämään Savo-Karjalan ympäristötutkimus SKYT Oy:n laboratoriossa. Laboratoriot ovat Ruokaviraston hyväksymiä. Näytteitä voidaan lähettää myös Ruokaviraston laboratorioon, erityisesti ruokamyrkytystapausten selvityksessä.

Viranomaisnäytteisiin on varattu talousarviossa yhteensä 20 000 euroa. Summa sisältää myös jäljempänä kuvattuihin erityistilanteisiin varautumisen näytteenoton osalta. Vuonna 2025 jatketaan näytetulosten kirjaimista Vati-ohjelman avulla keskitettyyn järjestelmään Vati-ohjeistuksen mukaisesti.

Elintarvikealan toimijoita ohjataan ottamaan ja tutkituttamaan itse oma-
valvontanäytteitä. Ohjeistuksessa huomioidaan mikrobikriteeriasetus ja
Ruokaviraston ohjeistukset.

Elintarvikevalvonnan kohteista viranomaisnäytteenotto toteutetaan seuraavasti ja seuraavin perustein:

1. tavanomaisten tarkastusten yhteydessä tarvittaessa otettavat näytteet
2. omavalvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavat näytteet
3. asiakasvalitusten johdosta otettavat näytteet
4. mahdollisten ruokamyrkytyspäilyjen johdosta otettavat näytteet
5. kansalliseen salmonella- ja vierasainevalvontaan liittyvät näytteet
6. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden omat elintarviketutkimusprojektit

Viranomaisnäytteiden lisäksi otetaan pyydettäessä Ruokaviraston ja Aluehallintoviraston tutkimusprojekteihin liittyvät näytteet.

Valtakunnalliset projektit 2025

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut osallistuu Ruokaviraston valtakunnallisiin projekteihin vuonna 2025.

- Kasvisuojeluainejäämien valvontaohjelman mukainen näytteenotto
- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelma (mm. hunaja)
- Histamiinivalvontaprojekti

Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden omat elintarviketutkimusprojektit 2025

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut toteuttaa mahdollisuuksien mukaan omia projekteja. Alustavasti on suunniteltu kesälle 2025 kahta projektia:

- tarjoilupaikkojen jääpalojen mikrobiologinen laatu sekä
- gluteenittomina markkinoitujen pizzojen gluteenin määrä.

Suunnitelmallinen näytteenotto ja analyysit ovat pääsääntöisesti toimijalle maksullisia.

Ruokamyrkytys- ja valitusnäytteet ovat toimijalle sekä ilmoituksen tekijälle maksuttomia, koska ne eivät kuulu suunnitelmallisiin näytteisiin. Mahdolliset uusintanäytteet ovat toimijalle maksullisia.

7 Varautuminen elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin

Ympäristöterveydenhuolto varautuu selvittämään toiminta-alueella ilmevät terveysvaaratilanteet varaamalla riittävät resurssit selvitystyöhön ja näytteiden tutkimiseen. Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla.

7.1 Varautuminen ruokamyrkytysepidemioiden selvittämiseen

Mikkelissä toimii ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten Valtioneuvoston asetuksen elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä. Ryhmään kuuluu Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan tartuntataudeista vastaava lääkäri sekä tartuntatautihoitaja, Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen terveysvalvonnan johtaja ja kaksi terveystarkastajaa. Tapauskohtaisesti selvitystyöryhmään voidaan tarvittaessa kutsua myös muita asiantuntijajäseniä, kuten esimerkiksi alueen vesilaitoksen toiminnasta vastaava henkilö.

Epidemiaselvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa. Selvitystyössä voidaan konsultoida Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tai Ruokaviraston asiantuntijoita.

Ruokamyrkytyspäilyjen ilmoittamista varten on sähköinen lomakelinkki Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen kotisivuilla. Ilmoitus tehdään linkin kautta Ilppa-palveluun, jossa voi kuluttaja tai toimija ilmoittaa elintarvikkeesta tai vedestä aiheutuneesta mahdollisesta sairastumisesta tai haitasta. Epidemiaselvitystyössä tavoitteena on nopea ja riittävän kattava selvitystyö. Ruokaviraston ohjeen mukaisesti selvitystyön on valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa sen alkamisesta.

Ruokamyrkytysepidemian selvittäminen tapahtuu kunnan kustannuksella. Talousarviossa on varauduttu epidemioiden selvittämiseksi tarvittavien näytteiden tutkimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Mikkelin selvitystyöryhmä hoitaa selvitystyön myös Hirvensalmen, Kangasniemen ja Mäntyharjun alueella.

7.2 Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin

Elintarvikevalvonnan terveystilanteisiin on varauduttu ylläpitämällä terveystilanteita, joka päivitetään. Elintarvikkeista aiheutuviin terveystilanteisiin on varauduttu myös Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa.

Valvontasuunnitelmassa on käsitelty poikkeusolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon normaaliolojen erityistilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa. Suunnitelmassa on mm. kartoitettu toiminta-alueella sijaitsevat merkittävimmät riskeille alttiit kohteet, joissa valmistetaan, varastoidaan tai käsitellään elintarvikkeita. Suunnitelmassa on myös erityistilanteita koskeva tiedotusta käsittelevä osuus, jota ollaan päivittämässä.

Viranomaisilla on velvollisuus tiedottaa kuntalaisia. Tiedottamisen kohde-ryhmät ovat lukuisia ja ne valitaan sen hetkisen tilanteen mukaan. Elintarvikkeiden tai talousveden aiheuttamista vaaratilanteista ja toimenpiteistä niiden torjumiseksi on varauduttu tiedottamaan tiedotusvälineiden kautta kuntalaisille. Erityistilanneviestinnästä on ohjeet erityistilannesuunnitelmassa.

Tulokset elintarvikevalvonnan tutkimusprojekteista toimitetaan ympäristölautakunnalle ja tiedotusvälineille. Muista elintarvikkeista ja niiden valvontaa koskevista asioista tullaan tiedottamaan tarpeen mukaan. Myös verkkosivuilta on saatavissa yleistä tietoa, ohjeita ja lomakkeita (www.mikkeli.fi). Muut normaaliajan erityistilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat valmiussuunnitelmassa. Elintarvikevalvonnan tiedotuksesta vastaa terveystilannesuunnittelija.

8 Toiminnan jatkuva parantaminen (Plan, Do, Check, Act)

Elintarvikevalvontaa tulee toteuttaa jatkuvan parantamisen Plan-Do-Check-Act-periaatteella (EU valvonta-asetus 625/2017, artikla 12.).

Valvontatyön suunnittelu (Plan)

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on huomioinut elintarvikevalvontasuunnitelman suunnittelussa Ruokaviraston ohjeen valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta 6000/04.02.00.01/2020/1. Ohjeen mukaisesti suunnitelman laadinnassa on huomioitu seuraavat asiat:

- lainsäädännön vaatimukset, valvonnan yleiset periaatteet ja tavoitteet
- valvontakohteet, niiden riskiluokitukset ja tarkastustiheydet
- muut viralliset toimet, mukaan lukien yritysten ohjaus ja neuvonta

- mahdollinen ennakoimaton työ, esimerkiksi epäilyyn perustuva valvonta, takaisinvetojen hoitaminen, ruokamyrkytysten selvittäminen ynnä muut valvontapyynnöt
- aikaisemmat valvontatulokset, auditointi-, arviointi-, ja asiakaspalaute ja niiden edellyttämät korjaavat toimenpiteet
- VASUssa yhteisesti asetetut erityiset kehittämisteemat ja niistä johdetut valvonnan painopisteet
- ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteet, teemat ja ohjeet valvontasuunnitelmista
- toimintaympäristön ja siinä tapahtuvien muutoksien vaikutus valvontayksikön toimintaan ja
- kunnan omat strategiset tai muut tavoitteet.

Kansallisten VASU-painopisteiden ja valvontayksikkökohtaisten projektien osalta valvontayksikön valvontasuunnitelmaan kirjataan:

- kunkin painopisteen tai projektin tavoitteet,
- konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi,
- menettelyt toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen seurantaan, sekä
- tulosten raportointi-, viestintä- ja hyödyntämissuunnitelma valvontayksikössä.

Toteutus ja säännöllinen seuranta (Do)

Elintarvikevalvonnan suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti vuoden aikana. Seurattaviin asioihin kuuluvat:

1. Tarkastusten määrä
2. Tarkastusten määrä suhteessa resursseihin
3. Valvonnan tulokset ja valvontatoimien loppuun saattaminen
4. Valvontatulosten kehitys (vuosimaksut ja tarkastustulot)
5. Tarkastusten kattavuus
6. Ohjauksen, neuvonnan, viestinnän ja annetun koulutuksen määrä ja laatu
7. VASUssa luetellut mittarit
8. Kansallisten VASU-painopisteiden seuranta

Seurannasta saadun tiedon avulla voimavaroja voidaan kohdentaa tarvittaessa vuoden aikana.

Arviointi ja raportointi (Check)

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut käyttöön EnviroVet Oy:n hallinnoiman Laatunet-laaturjestelmän. Laaturjestelmä ohjaa yksikön toimintaa jatkuvan parantamisen malliin. Järjestelmän avulla toimintaa kuvaavia mittareita on helppo seurata. Laaturyötä jatketaan vuonna 2025. Laaturyössä on käytössä Laatunetin vuosikello.

Toimintaa arvioidaan vuoden aikana:

1. Sisäiset auditoinnit laatujärjestelmän mukaisesti
2. Kuukausittaiset terveystarkastusten palaverit, joissa käydään läpi mm. sisäisissä auditoinneissa havaitut poikkeamat ja asiakaspalautteet läpi
3. Kuukausittaiset elintarvikevalvonnan palaverit, joissa käydään läpi mm. kvartaaleittain toteutuneiden tarkastusten määrää. Tarvittaessa tehdään korjaavia toimia, mm. priorisointia/ töiden uudelleen jakoa, jotta pysytään suunnitelman aikataulussa.

Toiminnan kehittäminen (Act)

Toimintaa kehitetään laadunhallinnan, koulutusten ja asiakaspalautteiden perusteella. Valvontasuunnitelma ja sen toteutuma, sekä Mikkelin kaupungin talouden ja toiminnan seuranta sekä strategia ohjaavat toimintaa.

Vuosittainen raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi raportoidaan vuosittain Mikkelin seudun ympäristölautakunnalle sekä aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Raportoidut tiedot ovat:

1. Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus
2. Hallinnolliset pakkokeinot
3. Elintarvikelain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittely
4. Valvontaprojektien, näytteenoton ja painopistealueiden toteutuma
5. Elintarvikevälikkeiden epidemioiden selvittäminen
6. Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat
7. Tiedottaminen
8. Muu toiminta
9. Elintarvikevalvonnasta saadut tulot
10. Toteutetut kehittämistoimenpiteet